

GESCHIEDENIS VAN SPANJE

1. Gerbert bij de geleerden te Cordova

Jos Liebig

LIEBIG BOUILLON BLOKJE: kracht en smaak

Nadruk verboden

Verklaring op keerzijde

GESCHIEDENIS VAN SPANJE

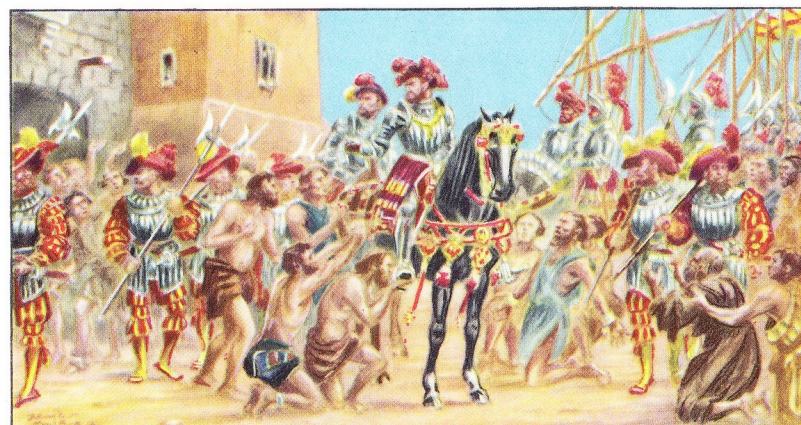
2. Intrede van Gonzalvo van Cordova te Napels

Jos Liebig

OXO BOUILLON: thuis en op café „de kruim van 't ossevlees'”

Nadruk verboden

Verklaring op keerzijde

GESCHIEDENIS VAN SPANJE

3. Karel V bevrijdt christenen uit de slavernij te Tunis.

Jos Liebig

LEMCO CHICKEN SOUP: natuurlijke kippensoep

Nadruk verboden

Verklaring op keerzijde

GESCHIEDENIS VAN SPANJE

4. Overwinning van Philips V te Villaviciosa (1710)

Jos Liebig

BONEN MET TOMAAT LIEBIG: volledig en „juist gaar”

Nadruk verboden

Verklaring op keerzijde

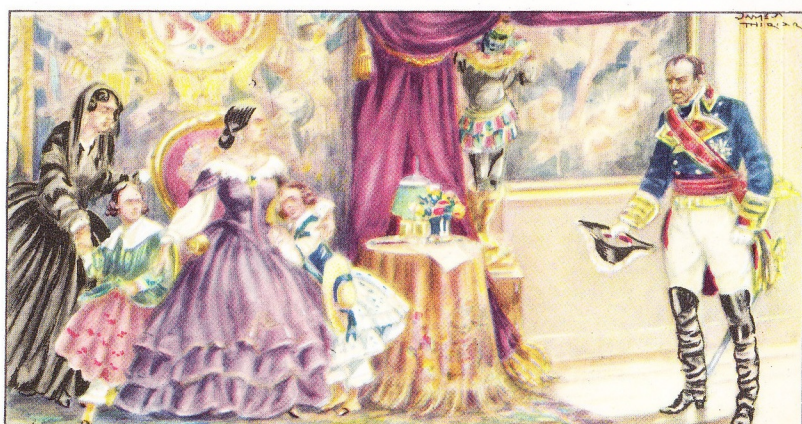

GESCHIEDENIS VAN SPANJE

5. Samenkomst te Bayonne (1808)

Jos Liebig

LEMCO TABLET: volledig kippen-consommé

GESCHIEDENIS VAN SPANJE

6. Generaal Espartero en koningin Maria-Christina

Jos Liebig

LIEBIG VLEESEXTRACT: de kracht van het beste ossevlees

Liebig Soepen in dozen: Tomaat - Kervel - Groenten - Oxtail
Roomsoepen Champignons en Asperges: de goede keuken onder een praktische vorm

1. Gerbert bij de geleerden te Cordova

Spanje, waarvan wij slechts onvoldoend de oorspronkelijke bevolking kennen, werd door Griekse kooplieden bezocht, later door de Karthagers gedeeltelijk onderworpen en eindelijk door de Romeinen geheel veroverd. Het romaniseerde zich grondig. In de 5e eeuw na Chr., werd het door Germanen (Sueven en Vandalen) en door Slaven (Alanen) overrompeld. Een Westgotisch rijk ontstond in het N.-O. en breidde zich tot het Zuiden uit; Roderik (Rodrigo) werd er in 709 koning. De Moorse hoofdmans Tarik landde op een plaats die „Tarikberg“, nl. in het Arabisch Djebel el Tarik geheten werd; vandaar Gibraltar. Roderik werd overwonnen en sneuvelde te Jerez de la Frontera op de Guadalete. Op minder dan een jaar, werd het gehele schiereiland onderworpen. De mohammedanen ondervonden weinig tegenstand; zij lieten aan de christenen de vrije uitoefening van hun godsdienst toe en vergenoegden er zich mede, een matige schatting te heffen. Omstreeks 750 kwam een prins uit Damascus, Abd er Rahman, met enkele aanhangers naar Spanje en liet zich tot Emir van Cordova uitroepen. Hij richtte geheel Spanje op tot een kalifaat (kalief: hoogste godsdienstige overheid), onafhankelijk van dat van Damascus. Abd er Rahman omringde zich met geleerden en bouwde de beroemde moskee van Cordova. Zijn opvolgers moesten gewapenderhand met mededingers afrekenen. Door deze twisten enigszins bevestigd, begonnen de christenen zich in de bergen van Asturië in te richten; christelijke koninkrijken kwamen tot stand: Aragon, Leon en Galicië. Abd er Rahman III (912-961) had de roemrijkste regering uit het muzelmans tijdvak; Spanje kende een buitengewone welvaart. De Universiteit te Cordova genoot zulk een faam dat een geestelijke uit Auvergne, Gerbert, de toekomstige paus Silvester II, er ging studeren. Overal rezen wonderbare monumenten op.

Compagnie Liebig, gesticht in 1865

Liebig en Oxo Blokjes - Oxo Bouillon - Liebig Vleesextract: om beter te eten en minder uit te geven

3. Karel V bevrijdt christenen uit de slavernij te Tunis.

Isabella's dochter, Johanna de Waanzinnige, huwde Filips de Schone, die over de Nederlanden (België en Holland) regeerde. Hun zoon Karel, te Gent geboren in 1500, verenigde voor de eerste maal geheel Spanje tot één enkele staat. Door zijn grootvader Maximiliaan, vader van Filips de Schone, bezat hij in Duitsland recht op het keizerschap. Trots de mededinging van Frans I, koning van Frankrijk, werd hij tot keizer verkozen. Meester over Spanje, de Nieuwe Wereld, de Nederlanden en Duitsland, mocht hij terecht zeggen dat „de zon boven zijn staten nooit onderging“. Gans benomen door zijn strijd tegen Frans I en de Duitse Hervormden, toonde hij weinig belangstelling voor Spanje, maar bevocht de Barbaresken (Noord-Afrikaanse mohammedanen), die de Spaanse kusten teisterden. Hij bezette Tunis in 1535, doch werd te Algiers teruggeslagen. Karel V deed afstand van de troon in 1555 en stierf in 1558.

Zijn zoon Philips II was gehuwd met Mary Tudor, koningin van Engeland. Hij bevocht paus Paulus III en Frankrijk, en leidde de Inquisitie met een beruchte wreedheid; de kunstenaars werden echter door hem begunstigd. In 1571 behaalde zijn halfbroeder, don Juan van Oostenrijk, op de Turken de zeeoverwinning van Lepanto. De opstanden in de Nederlanden brachten Filips II dertig jaar oorlog. In 1580 veroverde hij Portugal. De vloot die hij tegen protestants Engeland uitzond, de „onoverwinnelijke Armada“, werd door stormen uiteengedreven en door Engelsen en Hollanders bestookt (1588). Filips II stierf in 1598.

In de loop van de volgende eeuw geraakte Spanje uitgeput door ononderbroken oorlog (nl. de Dertigjarige Oorlog), de uitdrijving van een miljoen bedrijvige Morisken (in Spanje achtergebleven Moren) en de uitwijking naar Amerika.

Het verloor al zijn Europese bezittingen. De Engelsen bezetten in 1704 Gibraltar.

Compagnie Liebig, gesticht in 1865

Wie onmiddellijk een kippen-consommé wil bekomen, lost een **Tablet Lemco Chicken Consommé** op

5. Samenkomst te Bayonne (1808)

In 1808 brak in defamilie van Karel IV onenigheid uit. Kroonprins Ferdinand werd aangehouden; het volk stond tegen de koning op. Karel IV deed afstand van de troon, maar kwam op zijn besluit terug. Beiden zochten steun bij Napoleon. Op de bewogen samenkomst te Bayonne werd Karel IV door Napoleon in het gelijk gesteld maar durfde nochtans niet naar Spanje terugkeren. Napoleon maakte hiervan gebruik om zijn eigen broeder Jozef tot koning aan te stellen. Wanneer het volk van Spanje zich onverwachts onder vreemde heerschappij geplaatst zag, brak er woest verzet los. Zo ontstond de Onafhankelijkheidsoorlog (1808-1814), door buitengewone wreedheid langs beide zijden gekenmerkt en waarin Napoleon vruchteloos aanzienlijke krachten verspilde. In 1812 schonken de Cortes (Kamers), te Cadix vergaderd, aan het land zijn eerste vrijzinnige grondwet, geestdriftig onthaald. Napoleon, door zijn Russische veldtocht uitgeput, trad in onderhandeling met de uitgeweken kroonprins, die onder de naam van Ferdinand VII de onbeperkte macht herstelde.

In 1820 onderdrukte hij, met militaire hulp van Frankrijk, waar de Bourbons opnieuw heersten, een geweldige opstand. Onder Ferdinand VII braken in Zuid- en Midden-Amerika onafhankelijkheidsoorlogen uit; Spanje verloor al zijn Amerikaanse bezittingen. De voornaamste aanvoerder van de opstand was Bolívar. Rond die tijd ontstond in Spanje een vrijzinnige partij (d.i. gunstig aan de politieke vrijheden). Het officierenkorps werd een politieke macht, zoals de geestelijkheid het sedert lang was; in de loop van de 19e eeuw hadden dan ook verschillende militaire staatsgrepen of „pronunciamentos“ plaats.

Compagnie Liebig, gesticht in 1865

Liebig Soepen in zakjes: Liebig en Lemco Chicken Soup - Erwtensoup met hamsmaak - Velouté's Champignons - Asperges - Erwten - Tomaten - Prei - Selderij - Ajuin - Groenten: gezond omdat ze „natuurlijk“ zijn

2. Intrede van Gonzalvo van Cordova te Napels

Na het jaar 1.000, brokkelde mohammedaans Spanje af. In de voornaamste steden regeerden onafhankelijke Emirs. De christenen uit het noorden waren door dynastische twisten verzwaakt. Sinds hun eerste koning Pelagius (718), waren zij begonnen met het langzaam terugdriven van de Moren, dat zeven eeuwen zou duren. Ferdinand I verenigde de koninkrijken Castilië, Asturië en Leon. Alfons VI (tijdgenoot van de Cid) veroverde het midden van het schiereiland en noemde het „Nieuw Castilië“. De mohammedanen uit Afrika riepen dan een fanatieke stam, de Almoraviden, ter hulp; dezen zegevierden te Zalaca in 1086 en waren gevolgd door de Almohaden, die de grote overwinning te Alarcos behaalden. De paus liet toen de kruistocht prediken. De zege van de christenen te Las Navas de Tolosa (1212) was noodlottig voor de mohammedanen, wier macht steeds verzwaakte. In 1236 viel Cordova; in 1250 bleef er hun nog slechts Granada over. Wedijver en twisten onder christelijke vorsten brachten de Moren twee eeuwen rust. Maar het huwelijk van Isabella van Castilië en Ferdinand van Aragon, „de katholieke koningen“, herstelde de eenheid. Granada werd in 1492 heroverd, hetzelfde jaar dat Columbus aan Spanje de Nieuwe Wereld schonk. Dan begonnen de Spaanse tussenkomsten in de Europese politiek. Karel VIII van Frankrijk had in 1493 Roussillon en Sardinië aan Spanje afstaan om zijn bondgenootschap in Italië te verkrijgen; dit belette Ferdinand niet, Gonzalvo van Cordova naar Napels te sturen om er de Fransen te verdrijven en Ferdinand's neef op de troon te herstellen (1504).

Compagnie Liebig, gesticht in 1865

Bonen met Tomaat Liebig - Spaghetti met Tomaat en Kaas Liebig - Bonen met Spek en Tomaat: drie uitmuntende etmalen, in een oogwenk klaar

4. Overwinning van Filips V te Villaviciosa (1710)

In 1700 liet Karel II al zijn staten na aan een kleinzoon van Lodewijk XIV, de hertog van Anjou, die hem onder de naam van Filips V opvolgde. Dit gaf aanleiding tot de langdurige Spaanse Successieoorlog. Engelse en Oostenrijkse troepen ontscheepten in Portugal. Verschillende provinciën kozen de partij van de pretendent Karel van Oostenrijk. Tweemaal uit Madrid verjaagd, kon Filips V in 1710 te Villaviciosa, dank zij een Frans leger aangevoerd door Vendôme, de Engelsen en de Oostenrijkers verpletteren en voortaan het meesterschap over Spanje bezitten. Hij liet zich door zijn minister, de Italiaan Alberoni, overhalen tot gewaagde tussenkomsten in Italië, waar Spanje, sedert het einde van de Middeleeuwen, vaste voet verkregen had. Door het „Eerste Familiepakt“ der Bourbons met Frankrijk verbonden, nam hij aan de Oostenrijkse Successieoorlog tegen Maria-Theresia deel. Filips V stierf in 1746. Na zijn regering hield het economisch en politiek verval van Spanje aan. Karel III sloot in 1761 een nieuw familiepakt met Frankrijk. Hij nam, tegen de Engelsen, deel aan de Zevenjarige Oorlog en aan de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog, zonder nochtans zijn doel te bereiken: Gibraltar heroveren. Binnen Spanje voerde hij enkele heilzame hervormingen in. Karel IV verklaarde in 1793 de oorlog aan de Franse revolutionairen, maar leed de nederlaag. Zijn minister Godoy, door de koningin gesteund, was de ware meester. Spanje ging een verbond aan met Bonaparte; de Spaanse vloot werd, samen met de Franse, te Trafalgar door Nelson overwonnen en bijna gans vernietigd.

Compagnie Liebig, gesticht in 1865

Liebig Groentenconserven: een rijke tuinbouwproductie, met nauwlettende zorg bereid, om U te behagen

6. Generaal Espartero en koningin Maria-Christina

Na de dood van Ferdinand VII in 1833, oefende koningin Maria-Christina het regentschap uit in naam van haar dochter Isabella II; zij moest weerstand bieden aan een beweging ten gunste van don Carlos, broeder van de overleden koning. Na een zevenjarige burgeroorlog gaven de „Carlisten“ eindelijk de strijd op. Twisten onder de partijen leidden tot verschillende opstanden. De regentes zag zich verplicht het bewind toe te vertrouwen aan Espartero, de meest populaire generaal. Wanneer hij haar mederegenten wilde opdringen, verkoos zij af te treden (1840). De binnenlandse politiek onttaarde meer en meer in wanorde en geweld; herhaaldelijk maakten generaals zich van het bewind meester. Isabella beproefde een terugkeer tot de onbeperkte macht, maar moest zich onderwerpen ten gevolge van een oproer geleid door generaal O'Donnell. In 1868 brak er opnieuw een opstand uit; de koningin nam de wijk naar Frankrijk. Door de Cortes werd aan Amadeus van Savoie de kroon aangeboden. Overrompeld door de partijen, kon hij slechts gedurende drie jaar zijn taak vervullen. Na een kortstondige republiek, gevolgd door een militaire dictatuur met Serrano, bracht in 1874 het pronunciamento van generaal Martinez Campos de zoon van Isabella II, Alfons XII, op de troon. Onder zijn regering, alsook onder die zijner weduwe Maria-Christina van Oostenrijk en van hun zoon Alfons XIII, wisselden „conservatieven“ en „liberalen“ aan het bewind regelmatig af. Als gevolg van koloniale opstanden welke tot een Spaans-Amerikaanse oorlog leidden, verloor Spanje Porto-Rico, Cuba en de Filipijnen (1898). De omwenteling van 1930 had het ontstaan der republiek tot gevolg. De burgeroorlog van 1935-1938 stelde generaal Franco aan het hoofd van de staat. Spanje streeft sedert een vijftigtal jaren naar een economische en culturele toenadering met Latijns-Amerika; het laat zich in Marokko niet onbetuigd en ontwikkelt, met de steun van de Verenigde Staten, de voordelen van zijn strategische ligging.

Compagnie Liebig, gesticht in 1865

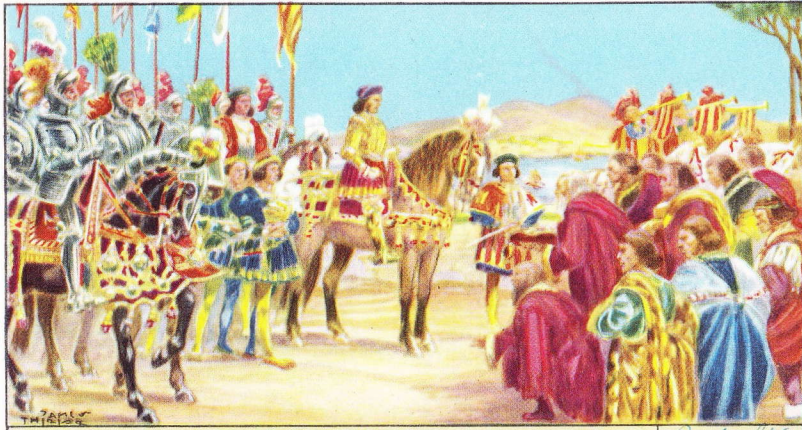
HISTOIRE DE L'ESPAGNE
1. Gerbert chez les savants de Cordoue

CUBE DE BOUILLON LIEBIG: force et saveur

J. Liebig

Reproduction interdite

Explication au verso

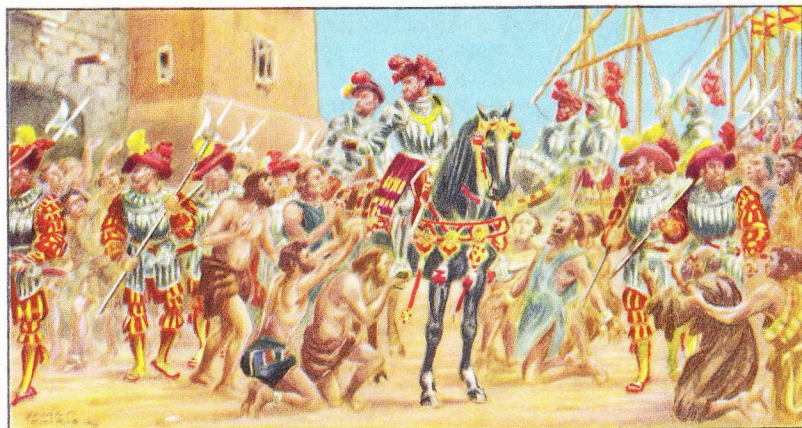
HISTOIRE DE L'ESPAGNE
2. Gonzalve de Cordoue fait son entrée à Naples.

BOUILLON OXO: chez soi et au café, „du bœuf en flacon“

J. Liebig

Reproduction interdite

Explication au verso

HISTOIRE DE L'ESPAGNE
3. Charles-Quint délivre les chrétiens esclaves à Tunis.

LEMCO CHICKEN SOUP: pour manger mieux

J. Liebig

Reproduction interdite

Explication au verso

HISTOIRE DE L'ESPAGNE
4. Victoire de Philippe V à Villaviciosa (1710)

HARICOTS A LA TOMATE LIEBIG: complet et „à point“

J. Liebig

Reproduction interdite

Explication au verso

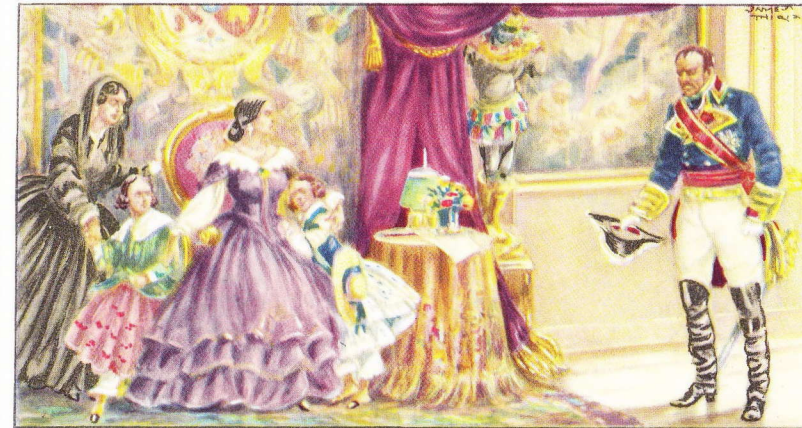
HISTOIRE DE L'ESPAGNE
5. L'entrevue de Bayonne (1808)

TABLETTE LEMCO: consommé de poule complet

J. Liebig

Reproduction interdite

Explication au verso

HISTOIRE DE L'ESPAGNE
6. Le général Espartero et la régente Marie-Christine

EXTRAIT DE VIANDE LIEBIG: l'ami des gourmets

J. Liebig

Reproduction interdite

Potages Liebig en boîtes: Tomate - Cerfeuil - Légumes - Oxtail - Crèmes Champignons et Asperges: la bonne cuisine sous une forme pratique

1. Gerbert chez les savants de Cordoue

L'Espagne, dont nous ne connaissons que très peu les populations primitives, fut visitée par les commerçants grecs, puis en partie soumise par les Carthaginois et finalement conquise tout entière par les Romains. Elle se romanisa profondément. Au 5e s. après J. C., des Germains (Suèves et Vandales) et des Slaves (Alains) l'envahirent. Un royaume visigoth s'y forma dans le N-E et s'étendit jusqu'au Sud; Roderic (Rodrigue) en devint roi en 709.

Le chef maure Tarik débarqua à „Mont Tarik” (en arabe Djebel el Tarik, d'où „Gibraltar”); Roderic fut vaincu et tué à Jerez de la Frontera sur le Guadalete. En moins d'un an, toute la péninsule fut conquise. Les Musulmans trouvèrent peu de résistance; ils laissèrent aux chrétiens le libre exercice de leur culte et se contentaient d'un tribut modéré. Vers 750, un prince de Damas, Abd er Rahman, vint en Espagne avec quelques partisans et se fit proclamer émir de Cordoue; il fit de l'Espagne un califat (calife: chef religieux suprême) indépendant de celui de Damas; il s'entoura de savants et bâtit la célèbre mosquée de Cordoue. Ses successeurs durent s'imposer à des rivaux par les armes. A la faveur de ces luttes, les chrétiens s'organisaient dans les montagnes des Asturies; des royaumes chrétiens prirent naissance: Aragon, Léon, Galice. Abd er Rahman III (912-961) eut le règne le plus glorieux de l'époque musulmane: l'Espagne jouit alors d'une prospérité exceptionnelle. L'Université de Cordoue était si réputée que le clerc auvergnat Gerbert, le futur pape Sylvestre II, vint y étudier. Partout s'élevaient de merveilleux monuments.

Compagnie Liebig, fondée en 1865

Cubes Liebig et Oxo - Bouillon Oxo - Extrait de Viande Liebig: pour manger mieux et dépenser moins

3. Charles-Quint délivre les chrétiens esclaves à Tunis

La fille d'Isabelle, Jeanne la Folle, épousa Philippe le Beau, souverain des Pays-Bas (Belgique et Hollande). Leur fils Charles, né à Gand en 1500, réunit pour la première fois toute l'Espagne en un seul Etat. Par son grand-père paternel Maximilien, il avait des titres à l'Empire (Allemagne); il fut élu empereur malgré la rivalité de François Ier, roi de France. Maître du Nouveau-Monde, de l'Espagne, des Pays-Bas et de l'Allemagne, il pouvait dire que „le soleil ne se couchait jamais sur ses Etats”. Tout occupé à ses luttes contre François Ier et contre les Réformés allemands, il s'intéressa peu à l'Espagne, mais combattit les Barbaresques (Musulmans d'Afrique), qui festoyaient les côtes espagnoles. Victorieux à Tunis en 1535, il subit cependant un échec à Alger. Charles-Quint abdiqua en 1555 et mourut en 1558.

Son fils Philippe II avait épousé Marie Tudor, reine d'Angleterre. Il fit la guerre au pape Paul III et à la France, dirigea l'Inquisition avec une cruauté tristement célèbre, mais protégea les arts. En 1571 son frère, don Juan d'Autriche, remporta sur les Turcs la victoire navale de Lépante. La révolte des Pays-Bas valut à Philippe II trente ans de guerres. En 1580 il conquiert le Portugal. Sa flotte envoyée contre l'Angleterre protestante, „l'invincible Armada”, fut dispersée par les tempêtes et harcelée par les Anglais et les Hollandais (1588). Philippe II mourut en 1598.

Au siècle suivant, l'Espagne, ruinée par des guerres continuelles (surtout la guerre de Trente Ans), l'expulsion d'un million de Morisques (Maures restés en Espagne) et l'émigration vers l'Amérique, perdit toutes ses possessions européennes. Les Anglais occupèrent Gibraltar en 1704.

Compagnie Liebig, fondée en 1865

Qui veut un bouillon de poule instantané, dissout une **Tablette de Lemco Chicken Consommé**

5. L'entrevue de Bayonne (1808)

En 1808, des dissensions éclatèrent dans la famille de Charles IV: le prince héritier Ferdinand fut arrêté, mais le peuple se souleva en sa faveur; le roi abdiqua, puis se ravisa. Tous deux cherchèrent un appui auprès de Napoléon. A l'entrevue orageuse de Bayonne, Napoléon donna raison à Charles IV; cependant celui-ci n'osa pas rentrer en Espagne. Napoléon en profita pour nommer roi son frère Joseph. Le peuple espagnol, se voyant placé par surprise sous une domination étrangère, se souleva avec fureur. Il s'ensuivit une guerre, féroce de part et d'autre (guerre de l'Indépendance, 1808-1814) où Napoléon usa sans succès des forces considérables. En 1812, les Cortes (Chambres), réunies à Cadix, donnèrent au pays sa première constitution libérale, qui fut accueillie avec enthousiasme. Mais Napoléon vaincu traita avec Ferdinand VII, qui rétablit le pouvoir absolu. En 1820, une révolution ne put être écrasée que par l'intervention armée de la France où régnaient de nouveau les Bourbons. Sous Ferdinand VII éclatèrent en Amérique espagnole des guerres d'indépendance qui enlevèrent successivement à l'Espagne toutes les colonies qu'elle y possédait; le chef le plus en vue de l'insurrection fut Bolivar. C'est alors aussi que prit naissance en Espagne un parti libéral (c. à d. favorable aux libertés politiques) et que le corps des officiers devint une puissance politique, comme l'était depuis longtemps le clergé: plusieurs coups d'Etat militaires ou „pronunciamientos” se sont produits au 19e s. ècle.

Compagnie Liebig, fondée en 1865

Potages Liebig en boîtes: Chicken Soup Lemco et Liebig - Soupe au Pois ou goût de jambon - Veloutés Champignons - Asperges - Pois - Tomates - Poireaux - Céleri - Oignon - Légumes: sains parce que naturels

2. Gonzalve de Cordoue fait son entrée à Naples

Après l'an 1000, l'Espagne musulmane se désagrèga; des émirs indépendants régnaient dans les villes importantes. Les chrétiens du Nord aussi étaient affaiblis par des querelles dynastiques. Depuis leur premier roi Pélagé (718), ils avaient entamé le lent reflux des Musulmans qui allait durer sept siècles. Ferdinand Ier unit les royaumes de Castille, des Asturies et de Léon. Alphonse VI (contemporain du Cid) conquiert le centre, qu'il nomma Nouvelle-Castille. Alors les Musulmans appelèrent d'Afrique une tribu fanatique, les Almoravides, vainqueurs à Zalaca en 1086, suivis des Almohades, qui gagnèrent la grande bataille d'Alarcos. Le pape fit prêcher la croisade. La victoire de Las Navas de Tolosa (1212) fut fatale à la puissance musulmane, qui ne cessa plus de décroître. En 1236 Cordoue tomba; en 1250 il ne restait plus aux Maures que Grenade. Des rivalités entre princes chrétiens laissèrent deux siècles de répit aux Maures. Mais le mariage d'Isabelle de Castille et de Ferdinand d'Aragon, „les rois catholiques”, refit l'unité et Grenade fut reconquise en 1492, l'année même où Christophe Colomb donna à l'Espagne le Nouveau-Monde.

Alors aussi commencèrent les interventions dans la politique européenne. Charles VIII de France avait cédé en 1493 le Roussillon et la Sardaigne à l'Espagne afin de l'avoir pour alliée en Italie; cela n'empêcha pas Ferdinand d'envoyer Gonzalve de Cordoue chasser les Français de Naples et y rétablir son cousin sur le trône (1504).

Compagnie Liebig, fondée en 1865

Haricots à la Tomate Liebig - Haricots au Lard et à la Tomate - Spaghetti à la Tomate et au Fromage Liebig: trois excellents repas „minute”

4. Victoire de Philippe V à Villaviciosa (1710)

En 1700, Charles II légua tous ses Etats à un petit-fils de Louis XIV, le duc d'Anjou, qui prit le nom de Philippe V. Ce fut le signal de la longue guerre de la succession d'Espagne. Des troupes anglaises et autrichiennes débarquèrent au Portugal; plusieurs provinces prirent parti pour le prétendant Charles d'Autriche. Deux fois chassé de Madrid, Philippe V, grâce à une armée française sous Vendôme, écrasa en 1710 les Anglo-Autrichiens à Villaviciosa; il était désormais maître de l'Espagne. Il se laissa entraîner par son ministre, l'Italien Alberoni, à des interventions risquées en Italie, où l'Espagne avait pris pied dès le moyen âge. Lié à la France par le premier „pacte de famille” entre les Bourbons, il prit part à la guerre de la succession d'Autriche contre Marie-Thérèse. Philippe V mourut en 1746. Après lui, la décadence économique et politique de l'Espagne se poursuivit. Charles III conclut en 1761 avec la France un nouveau pacte de famille, prit part contre les Anglais à la guerre de Sept Ans et à la guerre d'indépendance des Etats-Unis, mais n'atteignit pas son but: leur reprendre Gibraltar; à l'intérieur, il accomplit quelques réformes utiles. Charles IV déclara la guerre en 1793 à la France révolutionnaire, mais fut vaincu. Son ministre Godoy, appuyé par la reine, s'avérait le vrai maître. L'Espagne conclut une alliance avec Bonaparte; sa flotte, unie à celle de la France, fut vaincue par Nelson à Trafalgar et presque entièrement détruite.

Compagnie Liebig, fondée en 1865

Les Conserves de Légumes Liebig: une riche production maraîchère, préparée avec un soin jaloux pour vous plaire

6. Le général Espartero et la régente Marie-Christine

Après la mort de Ferdinand VII en 1833, la reine Marie-Christine, régente au nom de sa fille Isabelle II, eut à soutenir une guerre civile de 7 ans contre don Carlos, frère du roi défunt. Les luttes des partis provoquèrent diverses insurrections. La régente fut obligée d'offrir le pouvoir à Espartero, le général le plus populaire; mais lorsqu'il voulut lui imposer des co-régents, elle préféra abdiquer (1840). La politique intérieure devint de plus en plus confuse et violente; le pouvoir fut plusieurs fois saisi par des généraux. Isabelle tenta un retour à l'absolutisme, mais dut s'incliner devant un soulèvement dirigé par le général O'Donnell. En 1868, une nouvelle révolution décida la reine à se retirer en France. Alors les Cortes offrirent le trône à Amédée de Savoie; débordé par les partis, il abdiqua au bout de trois ans. Après une république éphémère suivie d'une dictature militaire sous Serrano, le pronunciamiento du général Martinez Campos appela au pouvoir, en 1874, le fils d'Isabelle II, Alphonse XII. Les „conservateurs” et les „libéraux” ont régulièrement alterné au pouvoir pendant les règnes d'Alphonse XII, de sa veuve Marie-Christine d'Autriche et de leur fils Alphonse XIII. Par suite d'insurrections coloniales qui menèrent à une guerre hispano-américaine, l'Espagne perdit Porto-Rico, Cuba et les Philippines (1898). La révolution de 1930 instaura la république; la guerre civile de 1935-1938 porta au pouvoir le général Franco. L'Espagne poursuit depuis une cinquantaine d'années un rapprochement commercial et culturel avec l'Amérique latine; elle s'affirme au Maroc et prend, avec l'appui des Etats-Unis, une importance stratégique considérable.

Compagnie Liebig, fondée en 1865